

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

Jaarstukken 2018

Nummer Kamer van Koophandel:

67415938

Datum:

1 mei 2019

Opgesteld door:

Aantal exemplaren:

1

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Inhoudsopgave

pagina

Jaarverslag

Fiscale positie	3
Bestuursverslag	4

Jaarrekening

Balans per 31 december 2018	7
Winst- en verliesrekening 2018	9
Kasstroomoverzicht	10
Algemene toelichting en grondslagen voor financiële verslaggeving	11
Toelichting op de balans	18
Niet in de balans opgenomen verplichtingen	29
Toelichting op de winst- en verliesrekening	30
<i>Overige gegevens</i>	
Statutaire bepalingen inzake de bestemming van het resultaat	36
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	37

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Jaarverslag

Fiscale positie

(in euro's)

Onderstaand volgt een specificatie van de berekening van de vennootschapsbelasting:

	2018
Resultaat voor belasting (winst)	3.464.300
Fiscaal hogere afschrijving	-2.400.000
Fiscaal lagere rentelasten	1.500.000
Fiscale lagere onderhoudskosten	447.053
Fiscaal resultaat	3.011.353
Belastbaar bedrag	3.011.350
Berekening van de verschuldigde vennootschapsbelasting:	
20% over 200.000,-	-40.000
25% over 2.811.350,-	-702.837
Te betalen vennootschapsbelasting	-742.837
Specificatie van de totale belastingdruk in de winst- en verliesrekening	
Toegerekend aan resultaat	-742.837
	-742.837
Specificatie nettoresultaat na belastingen:	
Resultaat voor belasting	3.464.300
Belastingen	4.925.616
Nettoresultaat na belastingen	8.389.916

Een nadere onderbouwing van de post belastingen is terug te vinden onder noot 15 in de toelichting op de winst- en verliesrekening.

Specificatie van de post vennootschapsbelasting:

	Betaald/ Ontvangen	Mutaties	31-12-2018
Vennootschapsbelasting 2017	990.000	1.030.282	40.282
Vennootschapsbelasting 2018	-	742.837	742.837
	990.000	1.773.119	783.119

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

Bestuursverslag

Algemeen

Het Havenbedrijf Moerdijk N.V. heeft als de doelstelling:

- het (doen) uitoefenen van een havenbedrijf en in dat kader de positie van het Moerdijkse haven-, logistiek- en industriecomplex in regionaal, nationaal en internationaal perspectief zowel op korte als op lange termijn te versterken;
- het bevorderen van een effectieve, veilige en efficiënte afhandeling van het scheepvaartverkeer en het zorgdragen voor nautische en maritieme orde en veiligheid, alsmede het optreden als bevoegde havenautoriteit in het Moerdijkse havengebied;
- de ontwikkeling, aanleg, beheer en exploitatie van het haven-, logistiek- en industriegebied in Moerdijk, in de ruimste zin van het woord.

Het Havenbedrijf Moerdijk N.V. is een 100% deelneming van het Havenschap Moerdijk. De provincie Noord-Brabant en de gemeente Moerdijk zijn de deelnemers in het Havenschap Moerdijk.

Het gemiddelde aantal medewerkers bedraagt 25,8 FTE (inclusief directeur), bestaande uit 5 stafleden, 4 programmamanagers en overige medewerkers.

Meer schepen, meer goederentreinen, meer werkgelegenheid. Het jaar 2018 kenmerkte zich door groei op diverse fronten. We mochten 8 nieuwe bedrijven verwelkomen. Dat resulteerde tevens in een toename van de werkgelegenheid. In 2018 bood het haven- en industrieterrein direct en indirect werk aan meer dan 18.000 personen.

In 2018 is 87.317 m2 grond in erfpacht uitgegeven. In aanvulling hierop is nog voor 12.855 m2 aan reststroken verkocht.

De totale overslag bleef iets achter, veroorzaakt door de binnenvaart. Daar zouden de lage waterstanden in de rivieren van afgelopen zomer een duidelijke oorzaak van kunnen zijn. De overslag via zeevaart steeg met 2%. De shortsea containersector liet zelfs 12% groei in volume zien.

Dit succes is ook terug te zien in de groei van het spoorvervoer. In 2018 zagen we wederom een stijging, van 7,5%, tot 3.000 treinen. Deze groei is minder groot dan voorgaande jaren (60%), doordat de huidige spoorcapaciteit dat niet toelaat.

Financiële informatie

De netto omzet bedraagt € 16.872.072 en bestaat voor € 6.344.396 uit haven- en kadegelden en voor € 10.527.676 uit erfpacht en verhuurde gronden.

Het resultaat voor belastingen komt uit op € 3.464.300 en na belastingen op € 8.389.916.

Het Interest Coverage Ratio bedraagt 1.8 (> 2 is gezond) en zegt hoeveel keer de rente kan worden betaald uit het brutobedrijfsresultaat. De Debt/Ebitda verhouding bedraagt 13,3 (< 7 is gezond) en laat de verhouding zien tussen de langlopende schulden en het brutobedrijfsresultaat. De solvabiliteitsratio bedraagt 34% (> 30% is gezond) en laat de verhouding zien tussen eigen vermogen en totaal vermogen.

Voornaamste risico's en onzekerheden

Vennootschapsbelasting

De kosten voor de vennootschapsbelasting zijn gebaseerd op beste inschattingen en nog niet afgestemd met de belastingdienst.

Overige gekwantificeerde risico's

De overige gekwantificeerde risico's worden opgevangen door het aanwezige weerstandsvermogen. Bij het onderdeel weerstandsvermogen en risicobeheersing in de toelichting op de balans wordt hier verder op ingegaan.

Informatie over financiële instrumenten

Het havenbedrijf is een kredietovereenkomst aangegaan met het Havenschap Moerdijk. In de kredietovereenkomst is opgenomen, dat het havenbedrijf gehouden is om er zorg voor te dragen dat het Havenschap Moerdijk te allen tijde aan haar verplichtingen uit hoofde van de financieringsinstrumenten kan voldoen, voor zover deze financieringsinstrumenten zijn benut om krediet aan het havenbedrijf te verstrekken.

De hoogte van de kredietlimiet is niet meer dan het kredietplafond ter grootte van € 280.000.000. De hoogte van de kredietlimiet wordt elk jaar bepaald en gebaseerd op de liquiditeitsplanning voor het komend kalenderjaar, met een opslag van 10% voor onvoorziene uitgaven.

Per 31 december 2018 is voor € 126.665.614 aan langetermijnleningen opgenomen bij Havenschap Moerdijk. Samen met de € 11.000.000 die op korte termijn opgenomen is komt het totaal aan opgenomen leningen bij Havenschap Moerdijk uit op € 137.665.614.

Informatie over maatschappelijke aspecten van ondernemen

Havenbedrijf Moerdijk heeft de maatschappelijke aspecten van ondernemen vastgelegd in een MVO-beleid. Dit beleidsdocument is laatstelijk op 20 november 2018 door de directie vastgesteld. Het MVO-beleid is gebaseerd op de Sustainable Development Goals, zoals geformuleerd door de Verenigde Naties. We onderscheiden daarin 3 rollen die gebaseerd zijn op onze waarden van openheid en transparantie:

1. Onze faciliterende rol naar de gevestigde en eventueel nieuw te vestigen bedrijven;
2. Onze rol van terreinbeheerder en gebiedsontwikkelaar van het havengebied;
3. Onze rol als goede buur en de relatie met omliggende dorpskernen en gemeenten.

Informatie over gedragscodes

Havenbedrijf Moerdijk heeft haar gedragscode laatstelijk vastgesteld op 23 oktober 2018. In de gedragscode leggen we vast hoe wij op basis van onze waarden integer willen handelen. Daarnaast bevat de gedragscode een aantal handvatten voor medewerkers in geval van een integriteitsissue, alsmede een klokkenluidersregeling.

Beleid over bezoldiging van bestuurders en commissarissen en de wijze hoe dit in praktijk is gebracht

Ondanks dat het havenbedrijf niet onder de Wet normering topinkomens valt, is in het directiereglement onder artikel 12.1 opgenomen dat het bezoldigingsbeleid niet in strijd mag zijn met uit de Wet normering topinkomens voortvloeiende normen voor bezoldigingen. Alle uitkeringen voor de gezamenlijke commissarissen bedragen € 40.000 (€ 16.000 aan voorzitter van de RvC Dr. Ir. P.J.M van Laarhoven, € 12.000 aan lid RvC Drs. M.H.T. Jansen en € 12.000 aan lid RvC Dr. J.M. van der Eijk) over 2018 (conform artikel 2: 383 BW). De bezoldiging van de directeur-bestuurder (ad € 157.841) ligt binnen de normen voor bezoldigingen uit de Wet normering topinkomens.

Verwachte gang van zaken

Uit de vastgestelde begroting 2019 volgt dat het verwachte resultaat voor 2019 uit komt op € 2.851.000 en de jaren daarna tot 2023 naar verwachting gestaag oploopt.

Verklaring inzake corporate governance

Havenbedrijf Moerdijk sluit zich vrijwillig aan bij c.q. geeft uitvoering aan de best practices uit de meest recente corporate governance code.

Moerdijk, 1 mei 2019,

de directie:

F.J. van den Oever

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

Balans per 31 december 2018**(na resultaatbestemming)****ACTIEF***(in euro's)*

	<u>Toelichting</u>	<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
VASTE ACTIVA			
Materiële vaste activa	1		
Bedrijfsgebouwen en terreinen		191.455.214	179.744.450
Andere vaste bedrijfsmiddelen		19.161.270	20.004.827
Activa in ontwikkeling		<u>72.913.793</u>	<u>78.133.255</u>
		283.530.277	277.882.532
Financiële vaste activa	2		
Deelnemingen in groepsmaatschappijen		1	1
Actieve belastinglatentie		9.584.437	-
Overige vorderingen financiële vaste activa		<u>10.327.365</u>	<u>10.327.365</u>
		19.911.803	10.327.366
VLOTTENDE ACTIVA			
Vorderingen en overlopende activa	3		
Vorderingen op handelsdebiteuren		2.733.951	2.608.080
Belastingen en sociale lasten		735.119	903.712
Overige vorderingen op korte termijn		20.022	14.839
Overlopende activa		<u>36.926</u>	<u>493.176</u>
		3.526.018	4.019.807
Liquide middelen	4	<u>3.095.653</u>	<u>2.278.789</u>
		<u>310.063.751</u>	<u>294.508.494</u>

PASSIEF*(in euro's)*

	<u>Toelichting</u>	<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
Eigen vermogen	5		
Gestort en opgevraagd kapitaal		50.000	50.000
Agioreserve		93.309.925	93.309.925
Algemene reserve		<u>12.496.481</u>	<u>4.106.565</u>
		105.856.406	97.466.490
Voorzieningen	6		
Latente belastingen		2.885.702	-
Overige voorzieningen		<u>11.796.365</u>	<u>11.973.613</u>
		14.682.067	11.973.613
Langlopende schulden	7		
Schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen		126.665.614	132.310.828
Overige langlopende schulden		<u>3.201.006</u>	<u>3.181.658</u>
		129.866.620	135.492.486
Kortlopende schulden en overlopende passiva	8		
Crediteuren		3.252.046	4.402.085
Belastingen en sociale lasten		897.264	107.513
Overige schulden		103.654	91.089
Overlopende passiva		<u>55.405.694</u>	<u>44.975.218</u>
		<u>59.658.658</u>	<u>49.575.905</u>
		<u>310.063.751</u>	<u>294.508.494</u>

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Winst- en verliesrekening 2018

(in euro's)

	<u>Toelichting</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Netto-omzet	9	<u>16.872.072</u>	<u>16.271.890</u>
Bruto omzetresultaat		16.872.072	16.271.890
Overige bedrijfsopbrengsten	10	<u>4.648.269</u>	<u>4.634.035</u>
Brutomarge		21.520.341	20.905.925
Salarissen en sociale lasten	11	2.439.534	2.585.267
Afschrijvingskosten	12	1.018.007	1.083.586
Overige bedrijfskosten	13	<u>11.633.418</u>	<u>10.154.341</u>
Som der bedrijfskosten		<u>15.090.959</u>	<u>13.823.194</u>
Bedrijfsresultaat		6.429.382	7.082.731
Rentelasten en soortgelijke kosten		<u>-2.965.082</u>	<u>-2.976.166</u>
Financiële baten en lasten	14	<u>-2.965.082</u>	<u>-2.976.166</u>
Resultaat voor belasting		3.464.300	4.106.565
Belastingen	15	<u>4.925.616</u>	<u>-</u>
Nettoresultaat na belastingen		<u><u>8.389.916</u></u>	<u><u>4.106.565</u></u>

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Kasstroomoverzicht

(in euro's)

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Bedrijfsresultaat	6.429.382	7.082.736
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	1.018.007	1.083.586
- Mutatie voorzieningen	2.708.454	-1.827.399
- Veranderingen in werkkapitaal:		
- mutatie operationele vorderingen	493.789	1.209.329
- mutatie operationele schulden	<u>10.082.753</u>	<u>3.635.492</u>
	<u>10.576.542</u>	<u>4.844.821</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	20.732.385	11.183.744
Ontvangen interest	2.979.877	3.141.230
Betaalde winstbelasting m.b.t. operationele activiteiten	<u>4.925.616</u>	<u>-</u>
	<u>7.905.493</u>	<u>3.141.230</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	28.637.878	14.324.974
Investerings in materiële vaste activa	-11.955.745	-7.633.665
Desinvesteringen in materiële vaste activa	5.289.996	-
Investerings in overige financiële vaste activa	<u>-9.584.437</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-16.250.186	-7.633.665
Ontvangsten uit langlopende schulden	605.462	2.043.154
Aflossingen van langlopende schulden	-6.231.328	-385.636
Betaalde interest na winstbelasting	<u>-5.944.959</u>	<u>-6.117.396</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-11.570.825	-4.459.878
Nettokasstroom	816.867	2.231.431
Koers- en omrekeningsverschillen	<u>-3</u>	<u>0</u>
Mutatie geldmiddelen	<u>816.864</u>	<u>2.231.431</u>
Beginstand liquide middelen	2.278.789	47.358
Eindstand liquide middelen	<u>3.095.653</u>	<u>2.278.789</u>
Mutatie liquide middelen	<u>816.864</u>	<u>2.231.431</u>

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

**Algemene toelichting en grondslagen
voor financiële verslaggeving****Informatie over de rechtspersoon**Naam

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

Rechtsvorm

Naamloze vennootschap

Zetel

Moerdijk

Registratienummer bij de Kamer van Koophandel

67415938

Classificatie op basis van de wettelijke groottecriteria

Middelgroot

Bedrijfsactiviteiten

De organisatie heeft als SBI-code 5222 en verricht met name activiteiten op het gebied van:

- het (doen) uitoefenen van een havenbedrijf en in dat kader de positie van het Moerdijkse haven-, logistiek- en industriecomplex in regionaal, nationaal en internationaal perspectief zowel op korte als op lange termijn te versterken;
- het bevorderen van een effectieve, veilige en efficiënte afhandeling van het scheepvaartverkeer en het zorgdragen voor nautische en maritieme orde en veiligheid, alsmede het optreden als bevoegde havenautoriteit in het Moerdijkse havengebied;
- de ontwikkeling, aanleg, beheer en exploitatie van het haven-, logistiek- en industriegebied in Moerdijk, in de ruimste zin van het woord.

Vestigingsadres

Plaza 3
4782 SL Moerdijk

GroepsverhoudingenAlgemeen

Het Havenbedrijf Moerdijk N.V. is een 100% deelneming van Havenschap Moerdijk.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

**Algemene toelichting en grondslagen
voor financiële verslaggeving****Consolidatie**Niet mee consolideren deelneming

De deelneming Beheer Vlasweg 4 B.V. wordt niet meegeconsolideerd i.v.m. het feit dat er geen activiteiten plaatsvinden. De waarde van de deelneming is € 1. Er is derhalve sprake van een verwaarloosbaar belang conform artikel 2:407 lid 1a BW.

Algemene grondslagen voor verslaggevingAlgemeen

De jaarrekening is opgesteld conform Titel 9 BW 2. In de jaarrekening is het voorstel tot resultaatbestemming niet verwerkt. De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten. De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn niet gewijzigd ten opzichte van vorig jaar en zijn als volgt.

Grondslagen voor de waardering van activa en passivaActiva en passiva

Alle activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

Algemene toelichting en grondslagen voor financiële verslaggeving

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht, zodat in die gevallen op het saldo wordt afgeschreven. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 5.000 worden niet geactiveerd.

De hierbij gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn:

Bedrijfsgebouwen	40 jaar
Terreinen	niet
Havenwerken	25 - 40 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen	2 – 25 jaar
Nog niet uitgegeven terreinen	niet
Vaste activa in ontwikkeling	niet

De materiële vaste activa waarvan de vennootschap krachtens een financiële leaseovereenkomst de economische eigendom heeft, worden geactiveerd. De uit de financiële leaseovereenkomst voortkomende verplichting wordt als schuld verantwoord. De in de toekomstige leasetermijnen begrepen interest wordt gedurende de looptijd van de financiële leaseovereenkomst ten laste van het resultaat gebracht. Materiële vaste activa in aanbouw worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs en indien van toepassing verminderd met bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs bestaat uit materiaalkosten, directe arbeidskosten, een toerekenbaar deel van de indirecte productiekosten en de rente op schulden over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend.

Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

Andere vaste bedrijfsmiddelen

De andere vaste bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde verminderd met lineair berekende afschrijvingen na ingebruikname, gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Activa in ontwikkeling

De niet bedrijfsgebonden activa worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde verminderd met lineair berekende afschrijvingen na ingebruikname, gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

Algemene toelichting en grondslagen voor financiële verslaggeving

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

De niet-geconsolideerde deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van Havenbedrijf Moerdijk NV.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Daarbij worden tevens andere langlopende belangen in aanmerking genomen die feitelijk moeten worden aangemerkt als onderdeel van de netto-investering in de deelneming. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd.

Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs en indien van toepassing onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

De vorderingen op en leningen aan deelnemingen alsmede de overige vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Actieve belastinglatentie

Onder de financiële vaste activa zijn actieve belastinglatenties opgenomen, indien en voor zover het waarschijnlijk is dat realisatie van de belastingclaim ter zijner tijd zal kunnen plaatsvinden. Deze actieve latenties zijn gewaardeerd tegen contante waarde en hebben overwegend een langlopend karakter.

Overige vorderingen financiële vaste activa

Naast de deelneming en de lening u/g bestaat de financiële vaste activa uit de financiële waarde van één in eeuwigdurend erfpacht uitgegeven perceel. Hierbij gaat het om een het recht van eeuwigdurende te ontvangen pachtsom die als langlopende vordering wordt verantwoord. De langlopende vordering is gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs.

Onder de financiële vaste activa zijn actieve belastinglatenties opgenomen, indien en voor zover het waarschijnlijk is dat realisatie van de belastingclaim te zijner tijd zal kunnen plaatsvinden. Deze actieve latenties zijn gewaardeerd tegen contante waarde en hebben overwegend een langlopend karakter.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen op korte termijn worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, zonodig onder aftrek van een voorziening uit hoofde van oninbaarheid. In de cijfermatige opstelling is een specificatie opgenomen van de vorderingen, die een looptijd van langer dan één jaar hebben.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

Algemene toelichting en grondslagen voor financiële verslaggeving

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de onderneming en betreffen de direct opeisbare vorderingen op kredietinstellingen en kasmiddelen.

Reserves

Agioreserve

De agioreserve betreft dat deel van het gestorte en geplaatste kapitaal, dat hoger is dan de nominale waarde van de geplaatste aandelen.

Algemene reserve

De algemene reserve betreft de in het verleden toegerekende winsten, welke ter vrije beschikking staan voor de Algemene Vergadering.

Voorzieningen

Latente belastingen

Voor in de toekomst te betalen belastingbedragen uit hoofde van verschillen tussen commerciële en fiscale balanswaarderingen wordt een voorziening getroffen ter grootte van de som van deze verschillen vermenigvuldigd met het geldende belastingtarief. Op deze voorziening worden in mindering gebracht de in de toekomst te verrekenen belastingbedragen uit hoofde van beschikbare voorwaartse verliescompensatie, voor zover het waarschijnlijk is dat de toekomstige fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening. De voorziening voor latente belastingverplichtingen wordt gewaardeerd tegen contante waarde.

Voorziening infra droog, riolering, infra nat en baggeren

De voorzieningen ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud worden bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn.

Waarborgregeling kern Moerdijk

Tenzij anders vermeld worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

Algemene toelichting en grondslagen voor financiële verslaggeving

Langlopende schulden

De langlopende schulden betreffen leningen met een looptijd groter dan één jaar. Het gedeelte van de leningen dat wordt afgelost in het komende jaar is opgenomen onder de kortlopende schulden. In de toelichting op de balans is een specificatie opgenomen.

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Voor erfpacht bestaat de mogelijkheid om deze in zijn geheel of gedeeltelijk tegen de contante waarde af te kopen. Het afkoopbedrag wordt berekend op basis van de erfpachtprijs op het afkoopmoment, een indexering voor de komende jaren en een rentepercentage waartegen contant wordt gemaakt. De ontvangen afkoopsommen zijn opgenomen onder de langlopende schulden. De jaarlijkse erfpacht wordt lineair ten gunste van de erfpachtopbrengsten gebracht.

Waarborasommen worden tegen nominale waarde opgenomen.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

De kortlopende schulden en overlopende passiva betreffen schulden met een looptijd van ten hoogste één jaar en worden - voor zover niet anders vermeld - gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balans datum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het jaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Netto-omzet

Onder netto omzet wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte bedragen, exclusief omzetbelasting, voor geleverde goederen en diensten.

Overige bedrijfsopbrengsten

Onder de overige bedrijfsopbrengsten worden die opbrengsten verantwoord, die niet voortkomen uit de gebruikelijke levering van goederen en diensten.

Salarissen en sociale lasten

Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

Algemene toelichting en grondslagen voor financiële verslaggeving

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten op vaste activa worden berekend door middel van vaste percentages van de aanschafwaarde, respectievelijk bestede kosten, gebaseerd op de verwachte economische levensduur, conform de grondslagen, welke zijn opgenomen onder de waarderingsgrondslagen.

Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Rentelasten en soortgelijke kosten

Rentelasten en soortgelijke kosten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet.

Belastingen

Als belastingen over het resultaat wordt verantwoord de over het resultaat berekende vennootschapsbelasting op basis van het geldende tarief, rekening houdend met vrijgestelde winstbestanddelen, investerings- en overige faciliteiten.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. De effecten kunnen worden beschouwd als zeer liquide beleggingen.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond.

Winstbelastingen, ontvangen interest en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de operationele kasstroom. Betaalde interest en betaalde dividenden worden opgenomen onder de financieringskasstroom. Betaalde interest kan ook onder de operationele kasstroom worden opgenomen.

De verkrijgingsprijs van verworven groepsmaatschappijen wordt opgenomen onder de investeringskasstroom, voor zover betaling in geldmiddelen heeft plaatsgevonden. Hierbij worden geldmiddelen aanwezig in deze groepsmaatschappijen afgetrokken van de aankoopprijs.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Toelichting op de balans

(in euro's)

VASTE ACTIVA

1) Materiële vaste activa

	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Andere vaste bedrijfsmiddel en	Activa in ontwikkeling	Totaal
<i>Recapitulatie van de boekwaarde per 31 december 2017</i>				
Aanschafwaarden	182.240.718	28.494.444	78.133.255	288.868.417
Afschrijvingen	-2.496.267	-8.489.615	-	-10.985.882
	<u>179.744.451</u>	<u>20.004.829</u>	<u>78.133.255</u>	<u>277.882.535</u>
<i>Overzicht mutaties 2018</i>				
Stand 31 december 2017	179.744.451	20.004.829	78.133.255	277.882.535
Investerings	11.955.745	-70.534	-5.219.462	6.665.749
Afschrijvingen	-244.982	-773.025	-	-1.018.007
Stand 31 december 2018	<u>191.455.214</u>	<u>19.161.270</u>	<u>72.913.793</u>	<u>283.530.277</u>
<i>Recapitulatie van de boekwaarde per 31 december 2018</i>				
Aanschafwaarden	194.196.461	28.423.910	72.913.793	295.534.164
Afschrijvingen	-2.741.247	-9.262.640	-	-12.003.887
	<u>191.455.214</u>	<u>19.161.270</u>	<u>72.913.793</u>	<u>283.530.277</u>

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

Toelichting op de balans

(in euro's)

Nadere toelichting per rubriek

Bedrijfsgebouwen en terreinen

De toename van de investeringen bedrijfsgebouwen en -terreinen bedraagt € 11.955.745 en bestaan uit:

- Uitgifte van gronden in erfpacht op het Industrial Park Moerdijk van 07.86.15 ha met een boekwaarde van € 10.511.759;
- Investerings op kantoorgebouw en kantoorinventaris van € 445.675 betreffen de herinrichting van het kantoorgebouw;
- Toename nog niet uitgegeven gronden met de afgesproken indexering over 2018 voor de in bezit zijnde gronden LPM.

Andere vaste bedrijfsmiddelen

De afname van de investeringen haven- en terreininrichting bedraagt € 70.534 en bestaat uit:

- Het restant van de ontvangen subsidie van de provincie Noord-Brabant voor het aanleggen van een tweede opstel spoor.

Activa in ontwikkeling

De afname van activa in ontwikkeling bedraagt € 5.219.462 en bestaat uit:

- Uitgifte van gronden in erfpacht van 07.86.15 ha met een waarde van € 9.231.759 minus de bouwrijpmaakkosten en rentekosten op het Industrial Park.

2) Financiële vaste activa

Recapitulatie van de financiële vaste activa

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	1	1
Actieve belastinglatentie	9.584.437	-
Overige vorderingen financiële vaste activa	10.327.365	10.327.365
	<u>19.911.803</u>	<u>10.327.366</u>

Nadere specificatie en het verloop van de financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

	1 januari 2018	Vermogens- mutatie	Dividend- uitkering	Resultaat boekjaar	31 december 2018
Beheer Vlasweg 4 Moerdijk B.V.	<u>1</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>1</u>

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Toelichting op de balans

(in euro's)

	<u>Deelnemings- percentage</u>	<u>Vestigings- plaats</u>
Beheer Vlasweg 4 Moerdijk B.V.	100,00%	Moerdijk

Toelichting

Op deze verbonden partijen kan door Havenbedrijf Moerdijk N.V. beleidsbepalende invloed worden uitgeoefend.

De SBIM (= Stichting Beveiliging Industrieterrain Moerdijk) en SBM (= Stichting Bedrijfsbrandweezorg Moerdijk) maken hier geen onderdeel van uit omdat het Havenbedrijf Moerdijk N.V. hier geen financieel belang in heeft.

Actieve belastinglatentie

Nadere specificatie en het verloop van de actieve belastinglatentie

Actieve belastinglatentie	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Dotatie gedurende het boekjaar	<u>9.584.437</u>	<u>-</u>
Stand 31 december	<u>9.584.437</u>	<u>-</u>

Toelichting

Deze actieve belastinglatentie is gevormd omdat het de verwachting is dat er de komende 24 jaar (tot en met 2042) fiscaal € 2,4 miljoen per jaar meer afgeschreven mag worden dan commercieel. Dit voordeel is contant gemaakt tegen 2,25%. Hiervan valt binnen een jaar € 586.797 vrij. In de jaarrekening 2017 was hiermee geen rekening gehouden omdat hier toen geen betrouwbare schatting van gemaakt kon worden.

Overige vorderingen financiële vaste activa

Nadere specificatie en het verloop van de overige vorderingen financiële vaste activa

Overige vorderingen		
Stand 1 januari	<u>10.327.365</u>	<u>10.327.365</u>
Stand 31 december	<u>10.327.365</u>	<u>10.327.365</u>

Toelichting

Dit betreft een eeuwigdurend erfpachtcontract.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Toelichting op de balans

(in euro's)

VLOTTENDE ACTIVA

3) Vorderingen en overlopende activa

Recapitulatie van de vorderingen en overlopende activa

	31-12-2018	31-12-2017
Vorderingen op handelsdebiteuren	2.733.951	2.608.080
Belastingen en sociale lasten	735.119	903.712
Overige vorderingen op korte termijn	20.022	14.839
Overlopende activa	36.926	493.176
	<u>3.526.018</u>	<u>4.019.807</u>

Nadere specificatie van de vorderingen en overlopende activa

Vorderingen op handelsdebiteuren

Debiteuren	2.754.955	2.784.321
Voorziening dubieuze debiteuren	-21.004	-176.241
	<u>2.733.951</u>	<u>2.608.080</u>

Belastingen en sociale lasten

Te vorderen omzetbelasting	<u>735.119</u>	<u>903.712</u>
----------------------------	-----------------------	-----------------------

Overige vorderingen op korte termijn

Rek courant te ontvangen	22	-
RC Beheer Vlasweg 4 Moerdijk N.V.	20.000	10.000
Te verrekenen schades	-	4.839
	<u>20.022</u>	<u>14.839</u>

Overlopende activa

Overige nog te ontvangen posten	36.254	492.504
Waarborgsommen	672	672
	<u>36.926</u>	<u>493.176</u>

4) Liquide middelen

Kasboek	1.016	850
Bank	3.094.399	2.277.939
Kruisposten	238	-
	<u>3.095.653</u>	<u>2.278.789</u>

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Toelichting op de balans

(in euro's)

PASSIVA

5) Eigen vermogen

Recapitulatie van het eigen vermogen

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Gestort en opgevraagd kapitaal	50.000	50.000
Agioreserve	93.309.925	93.309.925
Algemene reserve	12.496.481	4.106.565
	<u>105.856.406</u>	<u>97.466.490</u>

Nadere specificatie en verloop van het eigen vermogen

Gestort en opgevraagd kapitaal

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Stand 1 januari	50.000	50.000
Stand 31 december	<u>50.000</u>	<u>50.000</u>

Agioreserve

Stand 1 januari	93.309.925	93.309.925
Stand 31 december	<u>93.309.925</u>	<u>93.309.925</u>

Algemene reserve

Stand 1 januari	4.106.565	-
Nettoresultaat na belastingen	8.389.916	4.106.565
Stand 31 december	<u>12.496.481</u>	<u>4.106.565</u>

Resultaatbestemming

Toelichting

De directie stelt de Algemene Vergadering voor om de winst na belastingen, ad € 8.389.916, toe te voegen aan de algemene reserve. Dit voorstel is ter vaststelling voor te leggen aan de Algemene Vergadering.

6) Voorzieningen

Recapitulatie van de voorzieningen

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Latente belastingen	2.885.702	-
Voorziening infra droog	659.111	330.572
Voorziening riolering	2.231.461	4.984.773
Voorziening infra nat	2.376.542	2.340.380
Voorziening baggeren	415.589	62.589
Waarborgregeling kern Moerdijk	6.113.662	4.255.299
	<u>14.682.067</u>	<u>11.973.613</u>

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Toelichting op de balans

(in euro's)

Verloop van de voorzieningen

Latente belastingen	2018	2017
Dotatie latente belastingverplichtingen	<u>2.885.702</u>	<u>-</u>
Stand 31 december	<u>2.885.702</u>	<u>-</u>

Toelichting

De voorziening latente belastingen bedraagt € 2.885.702. Dit bedrag is gebaseerd op de beste inschatting van de negatieve passieve latentie voor langlopende schulden van € 2.885.702.

Deze passieve belastinglatentie is gevormd omdat het de verwachting is dat er de komende 9 jaar (tot en met 2027) fiscaal € 1,5 miljoen per jaar minder rentekosten opgenomen mogen worden dan commercieel. Dit nadeel is contant gemaakt tegen 2,25%. Hiervan valt binnen een jaar € 366.748 vrij. In de jaarrekening 2017 was hiermee geen rekening gehouden omdat hier toen geen betrouwbare schatting van gemaakt kon worden.

Voorziening infra droog

Stand 1 januari	330.572	885.423
Voorz. Infra droog dotatie tlv rsl	715.000	715.000
Voorz. Infra droog onttrekkingen	<u>-386.461</u>	<u>-1.269.851</u>
Stand 31 december	<u>659.111</u>	<u>330.572</u>

Toelichting

Er is € 1.186.000 uitgegeven ten last van deze voorziening voor het repareren van met name kruisvlakken en wegdelen op het terrein. In 2016 is € 750.000 teveel onttrokken aan deze voorziening. Dit bedrag had onttrokken moeten worden van de voorziening riolering. Dit is gecorrigeerd in 2018 waardoor de onttrekking per saldo uitgekomen is op € 386.000. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Toelichting op de balans

(in euro's)

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Voorziening riolering		
Stand 1 januari	4.984.773	5.868.210
Voor. riolering dot. tlv. reslt	978.000	973.000
Voorz. riolering onttrekking	<u>-3.731.312</u>	<u>-1.856.437</u>
Stand 31 december	<u>2.231.461</u>	<u>4.984.773</u>

Toelichting

Aan deze voorziening is totaal € 3.731.000 onttrokken, bestaande uit:

- € 1.325.000 is overgeboekt naar de overlopende passiva omdat dit deel voor vervanging van het riool gespaard wordt voor vervanging in plaats van onderhoud van het riool;
 - € 1.162.000 voor de teruggaven van geïnde rioolretributie 2016 ad omdat deze niet definitief aangeslagen kon worden;
 - € 750.000 die in 2016 ten onrechte onttrokken was aan de voorziening wegen;
 - € 494.000 uitgegeven aan het project regelbaarheid en stuurbaarheid gemalen en aan het project overdracht waterpartijen aan de zuidwest zijde. In 2019 volgen hier nog meer kosten voor.
- Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Voorziening infra nat

Stand 1 januari	2.340.380	2.797.990
Voorz. Infra nat dot. tlv. reslt	386.000	343.000
Voorz. Infra nat onttrekking	<u>-349.838</u>	<u>-800.610</u>
Stand 31 december	<u>2.376.542</u>	<u>2.340.380</u>

Toelichting

Aan deze voorziening is € 350.000 onttrokken. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Voorziening baggeren

Stand 1 januari	62.589	344.089
Voorz. baggeren dot. tlv. reslt.	353.000	353.000
Voorz. baggeren onttrekking	<u>-</u>	<u>-634.500</u>
Stand 31 december	<u>415.589</u>	<u>62.589</u>

Toelichting

Er niets onttrokken aan deze voorziening omdat het baggerwerk geclusterd wordt met het baggerwerk in 2019. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Toelichting op de balans

(in euro's)

Waarborgregeling kern Moerdijk	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Stand 1 januari	4.255.299	3.905.299
Voorziening Waarborgregeling kern Moerdijk tlv rest.	<u>1.858.363</u>	<u>350.000</u>
Stand 31 december	<u>6.113.662</u>	<u>4.255.299</u>

Toelichting

De waarborgregeling kern Moerdijk geeft een garantie op het waardebehoud en de verkoopbaarheid van woningen voor particuliere woningeigenaren in de kern Moerdijk. De uitvoering van de regeling ligt bij de gemeente Moerdijk. De gemeente presenteert de tot dan toe gemaakte kosten voor deze regeling in haar jaarrekening als een vordering op het havenbedrijf. Een eventueel tekort op het financiële resultaat van de waarborgregeling in 2030 dient door het havenbedrijf betaald te worden. De € 6.113.662 bestaat uit reeds gemaakte rentekosten ad. € 1.202.264 en alle gemaakte en nog te maken kosten ad. € 4.911.398. Op basis van het base case scenario van de meest recente doorrekening door een onafhankelijk adviesbureau zou dit tekort uitkomen op € 7.200.000. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

7) Langlopende schulden

<i>Recapitulatie van de langlopende schulden</i>	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen	126.665.614	132.310.828
Overige langlopende schulden	<u>3.201.006</u>	<u>3.181.658</u>
	<u>129.866.620</u>	<u>135.492.486</u>

Hieronder volgt een specificatie van het verloop van de langlopende schulden. De aflossing voor het komende jaar is opgenomen onder de kortlopende schulden en overlopende passiva (8).

	<u>Langlopende schuld per 01-01-2018</u>	<u>Nieuwe lening gedurende 2018</u>	<u>Aflossing gedurende 2018</u>	<u>Aflossing komende periode</u>	<u>Langlopende schuld per 31-12-2018</u>
Lening o/g lange termijn	132.310.828	-	-5.645.214	-	126.665.614
Afkoop erfpacht	3.091.658	605.462	-496.114	-	3.201.006
Waarborgsommen	90.000	-	-90.000	-	-
	<u>135.492.486</u>	<u>605.462</u>	<u>-6.231.328</u>	<u>-</u>	<u>129.866.620</u>

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Toelichting op de balans

(in euro's)

Nadere specificatie van de langlopende schulden

	%	Resterende looptijd	Hoofdsom	Totale schuld per 31-12-2018	Kortlopende deel per 31-12-2018	Deel met een looptijd > 5 jaar
Lening o/g lange termijn	4,28	-	132.310.828	126.665.614	-	121.000.000
Afkoop erfpacht		-	3.697.120	3.201.006	-	-
Waarborgsommen		-	90.000	-	-	-
			136.097.948	129.866.620	-	121.000.000

Nadere toelichting per schuld

Lening o/g lange termijn betreft een schuld aan participant/maatschappij Havenschap Moerdijk. Per 31 december 2018 is voor € 126.665.614 aan langetermijnleningen opgenomen bij Havenschap Moerdijk. Samen met de € 11.000.000 die op korte termijn opgenomen is komt het totaal aan opgenomen leningen bij Havenschap Moerdijk uit op € 137.665.614. De vastgestelde kredietlimiet voor 2018 bedroeg exclusief de financiering van het Logistiek Park Moerdijk € 147.100.000. Hiermee blijft het totaal van de opgenomen leningen onder de kredietlimiet. Uitgedrukt in een percentage is 93,6% aan financiering opgenomen ten opzichte van de kredietlimiet.

Ter zekerstelling van de door het Havenschap Moerdijk verstrekte leningen is op alle bestaande registergoederen van het havenbedrijf ten gunste van Havenschap Moerdijk een eerste hypotheekrecht gevestigd en is op alle bestaande en toekomstige vorderingen een eerste pandrecht gevestigd (RJ 212.703, 375.3 BW 2. RJ 254.404).

Afkoop erfpacht betreft een overige langlopende schuld van Havenbedrijf Moerdijk.

Dit betreft de afkoop van een drietal in erfpacht uitgegeven percelen. De afkoop van de verschuldigde canon van één perceel betreft de eerste 25 jaar, de afkoop van het tweede perceel betreft een gedeeltelijke afkoop van 1 oktober 2017 tot december 2023. De afkoop die per 1 januari 2018 is ingegaan loopt tot 13 oktober 2023. In 2018 wordt hiervan € 496.114 ten gunste van de exploitatie gebracht.

Waarborgsommen betreft een overige langlopende schuld aan Huurder.

Voor de verhuur van een bedrijfshal met kantooruimte op het voormalig Tetra Pak terrein is een waarborgsom bedongen van € 90.000, te weten 3 maanden huur. De waarborgsom is in 2018 terug betaald.

8) Kortlopende schulden en overlopende passiva

<i>Recapitulatie van de kortlopende schulden en overlopende passiva</i>	31-12-2018	31-12-2017
Crediteuren	3.252.046	4.402.085
Belastingen en sociale lasten	897.264	107.513
Overige schulden	103.654	91.089
Overlopende passiva	55.405.694	44.975.218
	59.658.658	49.575.905

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Toelichting op de balans

(in euro's)

Nadere specificatie van de kortlopende schulden en overlopende passiva

Crediteuren	31-12-2018	31-12-2017
Crediteuren	3.252.046	4.376.849
Overheidscrediteuren	-	25.236
	3.252.046	4.402.085
Belastingen en sociale lasten		
Af te dragen loonheffing	90.628	86.367
Af te dragen vennootschapsbelasting	783.119	-
Af te dragen sociale lasten	22.325	19.955
Af te dragen pensioenpremies	1.192	1.191
	897.264	107.513
Overige schulden		
Te betalen netto salarissen	-	-26
Reservering vakantietoeslag	65.902	69.140
Reservering verlofuren	35.858	21.975
Reservering levensloop werkgeversbijdrage	1.894	-
	103.654	91.089
Overlopende passiva		
Nog te betalen rente	87.033	111.900
Vooruit ontvangen opbrengsten	2.205.642	690.324
Overige nog te betalen posten	41.193.633	40.429.234
Lening o/g korte termijn Havenschap Moerdijk	11.000.000	2.750.000
Rekening-courant Havenschap Moerdijk	919.386	993.760
	55.405.694	44.975.218

Toelichting

De post nog te betalen kosten bestaat voor € 40,9 miljoen uit nog te betalen gronden LPM.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Toelichting op de balans

(in euro's)

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Toelichting

Eind 2018 zijn we overgestapt op een centrale, digitale risicotool en zijn de risico's ingedeeld in vijf risicoplanen (strategisch, compliance & fraude, financieel, nautisch en asset management). In het financieel risicoplan zijn de dertig financiële risico's opgenomen (de andere risico's uit de reguliere exploitatie zijn met name terecht gekomen in het asset management risicoplan). Op basis van het financieel risicoplan bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit € 14,4 miljoen, een jaar eerder was dit nog € 19,9 miljoen. Dit bedrag bestaat uit de kans x financieel effect van de dertig financiële risico's. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het eigen vermogen en bedraagt € 97,5 miljoen per 31 december 2018 voor winstbestemming, een jaar eerder was dit € 93,4 miljoen. Dit betekent dat het risicoprofiel in 2018 ten opzichte van 2017 verbeterd is. De risico's uit de grondexploitatie Industrial Park Moerdijk (IPM) worden afgedekt uit de positieve netto contante waarde van IPM. Het risicobeleid is erop gericht om zicht te houden op de risico's die het havenbedrijf loopt, om de kans dat risico's zich voordoen zo klein mogelijk te houden en om ervoor te zorgen dat, als een risico zich voordoet, dat opgevangen kan worden.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Toelichting

Financiering en treasury

Het Interest Coverage Ratio bedraagt 1.8 (> 2 is gezond) en zegt hoeveel keer de rente kan worden betaald uit het brutobedrijfsresultaat. De Debt/Ebitda verhouding bedraagt 13,3 (< 7 is gezond) en laat de verhouding zien tussen de langlopende schulden en het brutobedrijfsresultaat. De solvabiliteitsratio bedraagt 34% (> 30% is gezond) en laat de verhouding zien tussen eigen vermogen en totaal vermogen. De rentekosten op jaarbasis bedragen € 5.897.000 en het gemiddeld rentepercentage bedraagt 4,28%, deze wordt bepaald door de rentekosten op jaarbasis te delen door de schulden op lange termijn.

De boekwaarde en actuele waarde van de vorderingen van het havenbedrijf en alle bestaande registergoederen van het havenbedrijf samen bedragen respectievelijk € 285,1 miljoen en € 356,9 miljoen. Uitgedrukt in een ratio bedraagt de boekwaarde ten opzichte van de aangetrokken financiering 2,07. Uitgedrukt in een ratio bedraagt de marktwaarde ten opzichte van de aangetrokken financiering 2,59.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.

gevestigd te Moerdijk

**Niet in de balans opgenomen
verplichtingen***Langlopende financiële verplichtingen*

Vanaf 14 oktober 2015 worden vijf kopieermachines en een scanner geleased met een totale waarde van € 36.861 met een looptijd van 5 jaar. Daarnaast wordt het wagenpark geleased. De totale aanschafwaarde bedraagt per 31 december 2018 € 405.782. Verder zijn er meerjarige contracten afgesloten voor o.a. stabiel beheer, een onderhoudscontract voor beveiligingsapparatuur en een overeenkomst met een beveiligingsbedrijf. De totale waarde van reeds aangegane verplichtingen bedraagt ca. € 5.799.034.

Ontwikkeling Logistiek Park Moerdijk

In 2016 heeft de Raad van State het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) voor het Logistiek Park Moerdijk (LPM) vernietigd als gevolg van een vormfout in (het uitvoeringsbesluit van) de Crisis- en herstelwet (Chw). Beide zijn in de loop van 2016 opnieuw (geactualiseerd en gerepareerd) vastgesteld. Tegen het PIP zijn wederom beroepen ingediend bij de Raad van State. De Raad van State heeft vragen gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Unie over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Medio februari 2019 heeft de Raad van State de eerste zaken met betrekking tot het PAS behandeld. De uitspraak hierin wordt medio mei verwacht. Het is onduidelijk wat dit verder gaat betekenen voor de termijn waarop het PIP voor het LPM onherroepelijk wordt. In 2017 heeft de provincie Noord-Brabant de Raad van State op basis van een Passende Beoordeling 2017 tevergeefs verzocht om de aanhouding van het PIP LPM te beëindigen. Begin 2019 heeft de provincie dit nogmaals gedaan, mede naar aanleiding van de uitspraken van het Europese Hof van Justitie. De reactie van de Raad van State op deze vraag is nog niet bekend. De levering van de LPM gronden van de provincie Noord-Brabant via het Havenschap aan het havenbedrijf heeft met ontbindende voorwaarden plaatsgevonden. Omdat het PIP voor het LPM voor 31 december 2017 niet onherroepelijk is geworden, hebben de partijen provincie Noord-Brabant, gemeente Moerdijk en Havenbedrijf Moerdijk NV nieuwe afspraken gemaakt die lopen tot 1 oktober 2019.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

**Toelichting op de winst- en
verliesrekening**

(in euro's)

9) Netto-omzet

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Haven- en kadegelden	6.344.396	6.278.031
Erfpacht en verhuurde terreinen	10.527.676	9.993.859
	<u>16.872.072</u>	<u>16.271.890</u>

Toelichting

De netto omzet is € 600.000 hoger. De opbrengsten haven- en kadegelden zijn € 66.000 hoger door meer zee- en binnenvangeld, meer kadegelden maar minder vangeldgaranties. De omzet erfpacht en verhuurde terreinen is € 534.000 hoger door meer terreinen in erfpacht maar minder in verhuur.

Nadere specificatie van de bovenstaande omzet- en kostengroepen

Haven- en kadegelden

Zeehavengeld	3.429.887	3.399.406
Zeehavengeld garanties	81.800	124.775
Havengeld binnenvaart	1.350.558	1.310.337
Kadegeld	1.482.151	1.443.513
	<u>6.344.396</u>	<u>6.278.031</u>

Erfpacht en verhuurde terreinen

Erfpacht opbrengsten	8.866.956	8.252.820
Verhuur opbrengsten	1.616.241	1.716.781
Pachtopbrengsten	8.682	8.682
Recht van opstal opbrengsten	35.797	15.576
	<u>10.527.676</u>	<u>9.993.859</u>

10) Overige bedrijfsopbrengsten

Gebruiksvergoedingen	1.336.370	1.343.228
Toerekening vergoeding uitvoering publieke taken	1.201.676	1.201.254
Overige baten	2.110.223	2.089.553
	<u>4.648.269</u>	<u>4.634.035</u>

Toelichting

De gebruiksvergoedingen bestaan uit vergoedingen voor spoorgebruik, vergunningen droog en nat. De toerekening vergoeding uitvoering publieke taken bestaat uit de bij de gemeente in rekening gebrachte kosten voor riool.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

**Toelichting op de winst- en
verliesrekening**

(in euro's)

11) Salarissen en sociale lasten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Lonen en salarissen	1.989.011	2.198.100
Sociale lasten	194.839	169.656
Pensioenlasten	255.684	217.511
	<u>2.439.534</u>	<u>2.585.267</u>

Toelichting

De lonen, salarissen, sociale lasten zijn € 146.000 lager. Dit komt omdat de lonen en salarissen € 209.000 lager zijn uitgevallen door meer vast personeel en minder uitzendkrachten en inhuur. De sociale lasten zijn hoger uitgevallen. Het gemiddelde aantal medewerkers bedraagt 25,8 FTE (inclusief directeur), bestaande uit 5 stafleden, 4 programmamanagers en overige medewerkers, geen van de werknemers is werkzaam in het buitenland (conform artikel 2:382 BW).

Nadere specificatie van de lonen en salarissen, sociale lasten en pensioenlasten

Lonen en salarissen

Brutosalarissen	1.779.793	1.735.782
Uitzendkrachten en inhuur	209.218	479.035
VUT/WW-uitkeringen	-	-16.717
	<u>1.989.011</u>	<u>2.198.100</u>

Gemiddeld aantal werknemers

Toelichting

Het gemiddeld aantal werknemers bedroeg gedurende de gerapporteerde periode: 25,8 (vorige periode: 21,17).

12) Afschrijvingskosten

Afschrijving op materiële vaste activa	<u>1.018.007</u>	<u>1.083.586</u>
--	-------------------------	-------------------------

Toelichting

De afschrijvingskosten materiële vaste activa zijn € 66.000 lager. Dit komt met name omdat er in 2018 veel minder afgeschreven is op beveiligingsapparatuur dan in 2017 omdat een groot deel van deze apparatuur in 2018 helemaal afgeschreven is. Hiertegenover staat dat er wel een aantal nieuwe investeringen gedaan zijn waarop in de loop van 2018 afgeschreven is gaan worden.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

**Toelichting op de winst- en
verliesrekening**

(in euro's)

13) Overige bedrijfskosten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Overige personeelskosten	320.313	334.266
Huisvestingskosten	330.851	141.222
Exploitatiekosten	6.139.758	4.862.736
Administratie- en advieskosten	1.952.413	2.224.291
Verkoopkosten	282.222	198.913
Algemene kosten	2.475.030	2.234.620
Kosten te treffen voorzieningen	-50.968	-18.729
Andere kosten	183.799	177.022
	<u>11.633.418</u>	<u>10.154.341</u>

Nadere specificatie van de overige bedrijfskosten

Overige personeelskosten

Reiskosten	67.673	47.436
Opleidingskosten	67.701	44.769
Werving en selectie kosten	22.200	52.133
Overige salaris kosten	162.739	189.928
	<u>320.313</u>	<u>334.266</u>

Toelichting

De overige personeelskosten zijn lager uitgevallen door meer reis- en verblijfskosten, meer opleidingskosten maar minder wervings- en overige personeelskosten.

Huisvestingskosten

Onderhoudskosten gebouw	264.092	78.250
Schoonmaakkosten gebouw	53.757	54.702
Huisafval ophaalkosten	3.721	3.622
Plantinrichtingskosten	3.294	2.029
Kantoorinventaris kosten	5.987	2.619
	<u>330.851</u>	<u>141.222</u>

Toelichting

De huisvestingskosten zijn € 190.000 hoger doordat de onderhoudskosten gebouw, terrein en tuin € 186.000 hoger zijn door het groot onderhoud aan de buitenruimte rondom het kantoorgebouw.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

**Toelichting op de winst- en
verliesrekening**

(in euro's)

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Exploitatiekosten		
Uitvoer en beheerskosten	1.542.184	1.657.750
Dotatie voorzieningen	4.290.363	2.734.000
Kosten brandweezorg	307.452	332.948
Kosten schades	-241	138.038
	<u>6.139.758</u>	<u>4.862.736</u>

Toelichting

De exploitatie kosten zijn € 1.277.000 hoger doordat er € 1.556.000 meer toegevoegd is aan de voorzieningen (Waarborgregeling kern Moerdijk), de uitvoering en beheerskosten beheer nat, beheer droog en beveiliging € 116.000 lager uitgevallen zijn in 2018 ten opzichte van 2017 en de overige exploitatie kosten € 163.000 lager zijn omdat er in 2018 geen kosten gezondheidszorg en saneringskosten hebben voorgedaan in tegenstelling tot 2018.

Administratie- en advieskosten

Algemene advieskosten	1.629.810	1.898.818
Juridische advieskosten	114.048	57.502
Externe accountantskosten	78.534	97.667
Belasting advieskosten	20.512	30.473
Bestuurskosten	40.109	42.090
Administratiekosten derden	66.895	85.950
Archief bewaarplaats	2.505	11.791
	<u>1.952.413</u>	<u>2.224.291</u>

Toelichting

De algemene en administratiekosten zijn € 272.000 lager doordat de algemene advieskosten € 269.000 lager zijn doordat er in 2017 meer kosten waren vanwege LPM.

De juridische advieskosten zijn daarentegen € 57.000 hoger door meer kosten voor de implementatie van de AVG, alsmede meer advieskosten inzake een juridisch verschil van inzicht met een van onze klanten.

De accountantskosten betreft hier alleen controlewerkzaamheden. Deze worden opgenomen op factuurbasis. Fiscale werkzaamheden vallen onder belasting advieskosten.

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

**Toelichting op de winst- en
verliesrekening**

(in euro's)

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Verkoopkosten		
Advertenties	10.856	13.896
Evenementen	201.044	122.341
Website en social media kosten	10.625	7.186
Sponsoring en donaties	50.225	47.457
Overige verkoopkosten	9.472	8.033
	<u>282.222</u>	<u>198.913</u>

Toelichting

De verkoopkosten zijn € 83.000 hoger doordat evenementen € 79.000 hoger is door de twee jaarlijkse opendag in 2018.

Algemene kosten

Huurkosten	34.703	34.349
Verzekeringskosten	85.212	68.360
Gas, electriciteit en water	278.246	249.633
Onroerendzaak belasting	184.811	171.678
Waterschapslasten	48.601	44.046
Brandbeveiligingskosten	-	1.649
Onderhoudskosten	509.575	640.411
Overige kosten	1.333.882	1.024.494
	<u>2.475.030</u>	<u>2.234.620</u>

Toelichting

De algemene kosten zijn € 240.000 hoger door € 309.000 meer overige kosten (extra activiteiten zoals genoemd in de begroting 2018) in 2018 dan in 2017 en € 131.000 minder onderhoudskosten beveiliging en automatisering.

Kosten te treffen voorzieningen

Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	<u>-50.968</u>	<u>-18.729</u>
---	-----------------------	-----------------------

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk
**Toelichting op de winst- en
verliesrekening**

(in euro's)

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Andere kosten		
Cateringkosten algemeen	24.325	19.763
Kantoorbenodigdheden	9.255	10.719
Leasekosten kopieer apparatuur	20.064	28.821
Papier en drukwerk	9.868	12.589
Huisstijl	13.645	15.625
Vakbladen abonnementskosten	10.887	11.966
Kosten lidmaatschappen	45.835	37.580
Telefoon en fax kosten (geen mobiel)	38.494	25.392
Porto kosten	11.426	14.567
	<u>183.799</u>	<u>177.022</u>
14) Financiële baten en lasten		
Rentelasten en soortgelijke kosten	-2.965.082	-2.976.166
	<u>-2.965.082</u>	<u>-2.976.166</u>
<i>Nadere specificatie van de financiële baten en lasten</i>		
Rentelasten en soortgelijke kosten		
Rente lening o/g	5.621.692	5.812.122
Garantiepremie	300.000	300.000
Derivaten	-24.867	-24.866
Overige rentelasten en bankkosten	23.267	5.274
Doorberekende rente naar onderhanden projecten	-2.955.010	-3.116.364
	<u>2.965.082</u>	<u>2.976.166</u>
15) Belastingen		
Vennootschapsbelasting	<u>-4.925.616</u>	<u>-</u>

Toelichting

De kosten voor de vennootschapsbelasting vallen € 4.925.616 positief uit. Dit komt door de verwerking van een positieve actieve belastinglatentie voor fiscaal afschrijvingspotentieel van € 9.584.437, een negatieve passieve latentie voor langlopende schulden van € 2.885.702, een vennootschapslast 2017 van € 1.030.282 (was niet verwerkt in de cijfers 2017) en een vennootschapslast 2018 van € 742.837.

Al deze posten zijn gebaseerd op beste inschattingen en nog niet afgestemd met de belastingdienst.

Het effectief belastingtarief over 2018 bedraagt +/- 142,2% (2017: 0,0 %).

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Overige gegevens

Statutaire bepalingen inzake de bestemming van het resultaat

Artikel 32 Winst en uitkeringen

32.1. Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.

32.2. De uitkeerbare winst staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering voor uitkering van dividend, reservering of zodanige andere doeleinden binnen het doel van de vennootschap als die vergadering zal besluiten. Bij de berekening van de winst komt het bedrag van de verplichte stortingen op het nominale bedrag van de aandelen in aanmerking. Indien de stemmen staken ter zake een besluit van de algemene vergadering tot uitkering van winst, wordt de uitkeerbare winst gereserveerd.

32.3. De vennootschap kan aan aandeelhouders en andere gerechtigden tot de uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover het eigen vermogen groter is dan het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden. Bij de berekening van de winstverdeling tellen de aandelen die de vennootschap in haar kapitaal houdt niet mee.

32.4. Uitsluitend de algemene vergadering kan besluiten tot uitkering van winst of tot het doen van tussentijdse uitkeringen van interim-dividend of tot uitkeringen ten laste van een reserve van de vennootschap.

32.5. De algemene vergadering kan besluiten tot uitkeringen anders dan in geld.

32.6. Uitkeringen op aandelen kunnen slechts plaats hebben tot ten hoogste het bedrag van het uitkeerbare eigen vermogen en, indien het een tussentijdse uitkering betreft, aan dit vereiste is voldaan blijkens een tussentijdse vermogensopstelling als bedoeld in artikel 2: 105 lid 4 van het Burgerlijk Wetboek. De vennootschap legt de vermogensopstelling ten kantore van het handelsregister neer binnen acht (8) dagen na de dag waarop het besluit tot uitkering wordt bekendgemaakt.

32.7. De vordering van een aandeelhouder tot een uitkering op aandelen verjaart door een tijdsverloop van vijf (5) jaren.

Vastgesteld door de algemene vergadering op 22 mei 2019 te Moerdijk,

Directie

F.J. van den Oever
Directeur

Raad van Commissarissen

Dr. Ir. P.J.M. van Laarhoven
Voorzitter Raad van Commissarissen

Drs. M.H.T. Jansen
Lid Raad van Commissarissen

Dr. J.M. van der Eijk
Lid Raad van Commissarissen

Havenbedrijf Moerdijk N.V.
gevestigd te Moerdijk

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de aandeelhouders en de raad van commissarissen van Havenbedrijf Moerdijk N.V.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING OVER DE PERIODE VAN 1 JANUARI 2018 TOT EN MET 31 DECEMBER 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het jaar geëindigd op 31 december 2018 van Havenbedrijf Moerdijk N.V. te Moerdijk gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Havenbedrijf Moerdijk N.V. op 31 december 2018 en van het resultaat over de periode van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2018.
2. De winst-en-verliesrekening over de periode van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018.
3. Het kasstroomoverzicht over de periode van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018.
4. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Havenbedrijf Moerdijk N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag.
- De overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de N.V. in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de N.V. haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de N.V.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de N.V.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de N.V. haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een N.V. haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 22 mei 2019

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. R.M.J. van Vugt RA